

УДК 658.016.2.737
JEL Classification Q010

Грицина Леся

к.е.н, доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна
E-mail: mev2010conf@gmail.com

ПРИНЦИПИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Анотація

Вступ. Трансформаційні зміни, що відбулися в економіці України за роки незалежності, вимагають пошуку нових підходів до розвитку взаємодії між учасниками економічних відносин. Одним з подібних підходів, що спрямований на вирішення суперечностей між соціальною, економічною та екологічною сферами функціонування суспільства, виступає концепція сталого розвитку. Однак, незважаючи на актуальність даного питання, серед вітчизняних науковців немає єдності щодо розуміння проявів сталості на мікрорівні та, як наслідок, недостатньо вивченою залишається проблема визначення базових принципів сталого розвитку підприємств.

Методи. Для досягнення поставленої мети у процесі дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи, а саме: аналізу і синтезу, абстрактно-логічний, теоретичного узагальнення й порівняння, монографічний та графічний методи.

Результати. В результаті проведеного дослідження було запропоновано поєднати два підходи до визначення принципів сталого розвитку – з позиції системності та триєдиного підходу до сталості. Відповідно, до загальних принципів розвитку підприємства як відкритої системи було запропоновано включити принципи системності; цілісності; адаптивності та цілеорієнтовності. Принципи забезпечення економічного, екологічного та соціального напрямів сталого розвитку охоплюють принципи економічної раціональності; інноваційності; остороги (обережності); економізації екологічного та соціального впливу.

Перспективи. Визначення та деталізація принципів сталого розвитку підприємства є важливим підґрунтям для проведення подальших досліджень щодо виділення цільових орієнтирів діяльності підприємства за умов сталості, обґрунтування його функцій та зобов'язань за нових умов господарювання.

Ключові слова: сталий розвиток, принципи, підприємство, системний підхід, концепція «триєдиної результативності».

Вступ.

Трансформаційні зміни, що відбулися в економіці України за роки незалежності, вимагають пошуку нових підходів до побудови взаємовідносин між учасниками класичного трикутника «працівник – роботодавець – уряд», які б сприяли посиленню стабільності роботи вітчизняних підприємств за умов мінливості впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Зважаючи на те, що у світі все більше уваги приділяється проблемі сталості розвитку виробничих систем, пошуку новітніх шляхів ефективного використання наявних ресурсів та мінімізації негативного впливу виробництва на оточуюче середовище, необхідність зміни підходів до управління вітчизняними підприємствами у даному напрямку стає очевидною.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Варто зазначити, що проблема забезпечення сталого економічного розвитку перебуває у фокусі наукових досліджень вітчизняних вчених вже більше п'ятнадцяти років. Однак, основна увага дослідників присвячена вивченню проблем забезпечення сталого розвитку на рівні світового господарства, економіки окремих країн та регіонів. Натомість, питання забезпечення сталості на рівні підприємства епізодично досліджується окремими вченими, зокрема, вивчення проблеми обґрунтування принципів сталого розвитку підприємства зустрічається у працях Васюк Н.В. [11], Гальчак Х. Р. [18], Демиденко Л. М. [14], Мірошніченко О.В., Мурашко І.С. [12], Чернові Т. Л. [17], Шандової Н. В. [15], Шведчикова О.А. [13]. Саме фактична відсутність у вітчизняній науковій

літературі єдності щодо розуміння проявів сталості на мікрорівні та, як наслідок, недостатнє вивчення питання базових принципів сталого розвитку підприємств визначає актуальність обраної теми та необхідність її подальших досліджень.

Мета.

Метою даного дослідження є вивчення теоретичних основ та обґрунтування сутності принципів функціонування підприємства за умов сталого розвитку.

Методологія дослідження.

У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи, а саме: аналізу і синтезу, абстрактно-логічний, теоретичного узагальнення й порівняння, монографічний та графічний методи.

Результати.

Слово «принцип» походить від латинського слова «principium», що перекладається як основа, першоджерело, вихідне положення будь-якого явища. Наразі дане поняття є міждисциплінарним та широко застосовується у різних галузях науки. На рис. 1 узагальнені визначення поняття «принцип», що містяться у словниках та енциклопедіях.

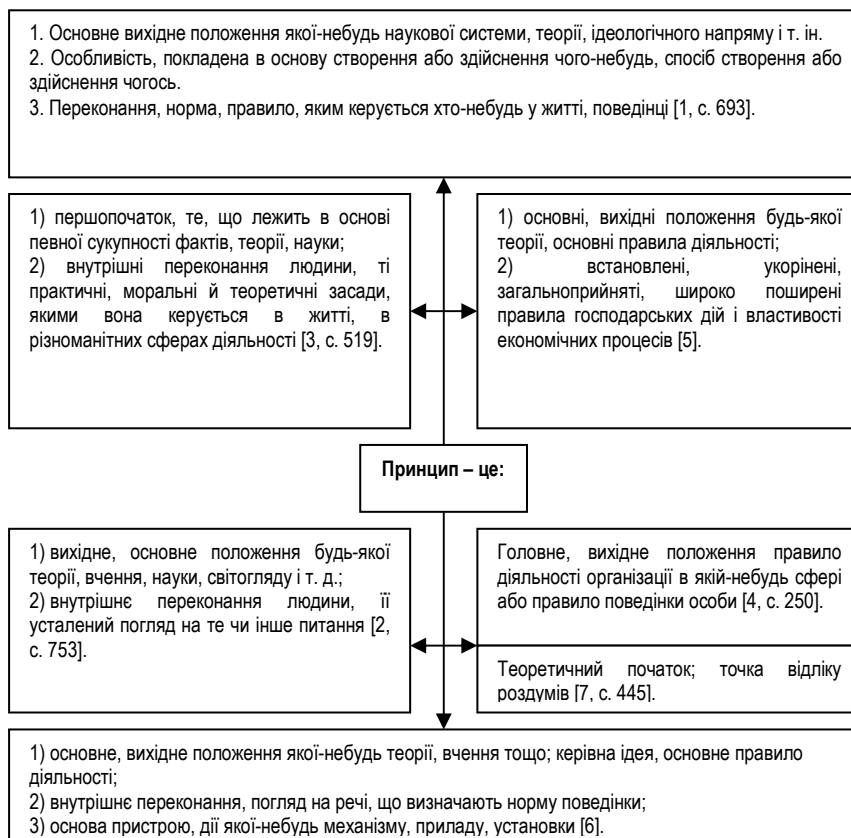

Рис. 1. Визначення поняття «принцип»*

* Джерело: Складено автором на основі [1, с. 693; 2, с. 753; 3, с. 519; 4, с. 250; 5; 6; 7, с. 445]

Узагальнивши всі підходи, що представлені у розглянутих довідниково-енциклопедичних джерелах, можна зазначити, що «принцип» є загальним поняттям, яке має чотири основні значення:

- 1) є вихідним, основним положенням, з якого беруть початок інші явища і базуються на ньому;
- 2) визначає світогляд людини, норми, правила її поведінки;
- 3) є основою пристрою, дії будь-якого механізму, приладу, установки;
- 4) виступає вихідним положенням, правилом діяльності організації, господарських дій та економічних процесів.

В продовження розгляду сутності поняття «принцип», варто зазначити, що у зарубіжних довідниково-енциклопедичних джерелах робиться дещо інший акцент на визначенні змісту даного поняття. Так, Криворучко І.В. [8], посилаючись на монографію Пухтецької А.А. [9], наводить наступні характеристики підходів до сутності поняття «принцип»: а) принцип як основоположна правда (істина), закон, доктрина або припущення, що об'єднує принцип як загальне правило або стандарт, та принцип як сукупність моральних та етичних стандартів; б) принцип як визначена наперед політика або спосіб дії; в) принцип як основа або необхідна якісна складова або елемент, що визначає внутрішню природу або окремі характеристики поведінки; г) принцип як правило або закон, що стосується функціонування природних феноменів або механічних процесів [8; 9].

Отже, як свідчить проведене дослідження, саме принципи є основою та початком теоретичних досліджень у тій чи іншій сфері, вони виступають фундаментом для висунування гіпотез, доведення теорій та визначення законів функціонування економічних систем.

Зважаючи на це, визначення принципів сталого розвитку підприємств є важливою науковою проблемою, без розв'язання якої неможливо побудувати дієві моделі, системи чи механізми формування та реалізації ідей сталого розвитку на рівні підприємства.

Загалом в основу концепції сталого розвитку відповідно до тексту доповіді Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку «Наше спільне майбутнє», покладено п'ять основних принципів:

1. Людство здатне додати розвиткові стійкий і довгостроковий характер, для того, щоб він відповідав потребам нині живучих людей, не позбавляючи при цьому майбутні покоління можливості задовольняти свої потреби.
2. Наявні обмеження в області експлуатації природних ресурсів відносні. Вони пов'язані з сучасним рівнем техніки й соціальної організації, а також зі здатністю біосфери справлятися з наслідками людської діяльності.
3. Необхідно задовольнити елементарні потреби всіх людей і всім надати можливість реалізовувати свої надії на більш благополучне життя. Без цього сталий і довгостроковий розвиток попросту неможливий. Одна з найголовніших причин виникнення екологічних та інших катастроф – убогість, що стала у світі звичайним явищем.
4. Необхідно погодити спосіб життя тих, хто має у своєму розпорядженні великі засоби (грошові і матеріальні) з екологічними можливостями планети, зокрема щодо споживання енергії.
5. Розміри і темпи зростання населення повинні бути узгоджені з мінливим продуктивним потенціалом екосистеми [10, с. 24-25].

Однак, як видно з наведеного вище, ці принципи є доречними для застосування на мега- та макрорівні, натомість мікрорівень накладає певні об'єктивні обмеження щодо реалізації ідей сталого розвитку. Найкритичнішими з них, на наш погляд, є: домінування економічних цілей у діяльності підприємств, обмеженість функціонування підприємств у часі, відсутність реальної здатності абсолютної оптимізації використання виробничих ресурсів, що спричинене обмеженнями (логістичного, цінового, юридичного, політичного тощо характеру) можливостей підприємств щодо їх доступу.

Зважаючи на це, розглянемо детальніше принципи, які на думку вітчизняних вчених повинні

бути основою запровадження концепції сталого розвитку на рівні підприємства.

На рис. 2 представлено порівняльний аналіз принципів сталого розвитку, які пропонують використовувати Васюк Н.В. [11], Мірошніченко О.В., Мурашко І.С. [12], Шведчиков О.А. [13] та Демиденко Л. М. [14]. Якщо уважніше подивитись на їх дослідження, то можна помітити, що автори зосереджують свою увагу на класичних принципах системного підходу, які лише дотичні до концепції сталого розвитку підприємства.

Васюк Н.В.	Мірошніченко О.В.	Шведчиков О.А.	Демиденко Л. М.
- цілеспрямованості (цілепокладання, цілеорієнтованість): встановлення довгострокових, перспективних та короткострокових цілей підприємства у відповідності із ідеєю сталого розвитку;			
- системності : урахування внутрішніх багатосторонніх зв'язків між елементами підприємства, їх взаємообумовленості;			
- компетен- тності : формування механізму стійкого розвитку повинне охоплювати всі сфери діяльності керованого об'єкта; - ієрархіч- ності : організаційна структура має бути багаторівне- вою; - зворотного зв'язку : організація постійного своєчасного надходження інформації в систему керування про стан керованого об'єкта.	- адаптивності : підприємство, як відкрита система, має бути адаптивним, тобто пристосовуватися до зміни в зовнішньому середовищі для того, щоб продовжити стійкий розвиток на довгострокову перспективу; - цілісності : рівномірний розвиток всіх підсистем підприємства та збереження їхньої єдності;		
	- гнучкості : кожне підприємство, якщо воно прагне до розвитку, повинно досліджувати параметри зміни ресурсного потенціалу і прогнозувати внутрішні і зовнішні джерела саморозвитку;		
	- ресурсозбережень- ня : раціональне використання наявних ресурсів, застосування у виробництві ресурсозберігаючих технологій; - раціонального використання ресурсів : стабільне підвищенні ефективності використання усіх наявних ресурсів підприємства у відповідності до цілей підприємства.		
	- динамічності : має місце, коли зміна одних параметрів діяльності підприємства приводить до змін інших параметрів;		

Рис. 2. Принципи сталого розвитку підприємства з позиції системного підходу*

* Джерело: узагальнено автором на основі [11-14]

Дещо інший підхід до визначення базових принципів сталого розвитку промисловості пропонує Шандова Н. В. [15], автор визначає принципи, які характеризують основні аспекти функціонування підприємства. Так, «принцип структурності» підкреслює системність діяльності підприємства, описує структурну зв'язаність промисловості, тобто її організацію, будову й упорядкованість, задаючи конфігурацію (відносно розташування) елементів – галузей, і відносини між сукупностями параметрів – показників розвитку (сигналів). «Принцип безпеки розвитку» доповнює зміст першого принципу та робить акцент на необхідності протидії впливу зовнішнього й внутрішнього середовища. «Принцип взаємозв'язку продуктивних сил й виробничих відносин» –

визначає основу для оцінки результативності роботи персоналу, адже фактором взаємозв'язку продуктивних сил й виробничих відносин виступає продуктивність праці, яка є сутнісною характеристикою економічної системи. Наступний принцип – «принцип інноваційності» – розглядається автором як джерело саморозвитку промисловості, пошуку нових варіантів більш ефективного використання наявних ресурсів. Останній п'ятий принцип – «принцип екологічності» – наголошує на необхідності розвитку промисловості з урахуванням збереження навколишнього середовища й ресурсної бази [15].

Специфічну систему принципів запровадження концепції сталого розвитку підприємства пропонує В. Гесець [16], окрім, вже згаданого «принципу інноваційності», автор виділяє наступні принципи: принцип соціальної відповідальності за виконання місії перед суспільством; принцип інтегративності економічного потенціалу підприємства та здатностей персоналу до ефективного використання ресурсів у процесі досягнення встановлених цілей; принцип екогармонійності, який означає необхідність врахування екологічних наслідків діяльності підприємства; принцип економічності, що передбачає забезпечення сталого розвитку у межах раціонального [16].

На противагу зазначеним підходам, Чернова Т. Л. [17] та Гальчак Х. Р. [18] сходяться на думці, що до основних принципів сталого розвитку підприємств варто віднести:

- принцип обережності (обережності) – збереження сучасного стану навколишнього середовища як перешкоди незворотнім або небезпечним змінам;
- принцип "передбачати та запобігати" – більш дешевий і менш ризикований підхід, аніж ліквідація збитків оточуючому середовищу;
- принцип "забруднювач платить" – повна вартість екологічного збитку має бути компенсована користувачем [17; 18].

Додатково Чернова Т.Л. висуває ще три принципи сталого розвитку, а саме: 1) принцип балансу між ресурсом та забрудненням – використання ресурсів в масштабах регенеративної здатності екосистем, контроль над обсягами забруднень і відходів в межах асиміляційного потенціалу екосистем; 2) принцип збереження природного багатства на сучасному рівні – недопущення втрат або зменшення природоресурсного потенціалу та екологічного різноманіття; 3) принцип консервативного землекористування – запобігання збільшенню інтенсивності землекористування [17].

Якщо розглянути зазначені принципи уважніше, то можна помітити, що принципи «балансу між ресурсом та забрудненням» та «збереження природного багатства на сучасному рівні» фактично деталізують зміст принципу «обережності», роблячи акценти на окремих аспектах прояву поняття навколишнього середовища. Натомість принцип «консервативного землекористування» вступає у суперечність із самою базовою ідеєю сталого розвитку – створення умов, коли б нинішні покоління мали змогу задовольняти свої потреби, не позбавляючи майбутні покоління подібної можливості. Адже зростання чисельності мешканців нашої планети вимагає якраз пошуку нових способів більш раціонального та інтенсифікованого землекористування.

В цьому контексті, більш доречними виглядають принципи, що додатково розглянуті у роботі Гальчак Х.Р., – це: 1) принцип екологізації виробництва – перехід на екологічно безпечні технології з метою зниження рівня техногенного навантаження на довкілля; 2) принцип підзвітності – обумовлює визначення компанією рівня впливу її діяльності на оточення та необхідності брати на себе відповідальність за такі дії; 3) принцип гуманності – спрямований на створення оптимальних умов для інтелектуального і соціального розвитку працівників, визнання природного права кожної особистості на свободу, індивідуальність, соціальну захищеність та розвиток здібностей [18].

Як бачимо, серед вітчизняних науковців немає єдиної думки щодо принципів сталого розвитку, якими повинні керуватися підприємства у процесі своєї діяльності. Для наочності порівняння розглянутих вище підходів до визначення принципів сталого розвитку підприємства скористаємося табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз підходів до визначення принципів сталого розвитку підприємства*

Автор / Принципи	Васюк Н.В.	Мірошниченко О.В., Мурашко І.С.	Шведчиков О.А.	Демиденко Л. М.	Шандова Н. В.	В. Геєць	Чернова Т.Л	Гальчак Х.Р.
1. Загальні принципи розвитку підприємства як відкритої системи								
- цілеспрямованості (цілепокладання, цілеорієнтованість)								
- системності								
- адаптивності								
- цілісності								
- гнучкості								
- динамічності								
- компетентності								
- ієрархічності								
- зворотного зв'язку								
- структурності								
- безпеки розвитку								
2. Принципи забезпечення економічного напрямку сталого розвитку								
- інноваційності								
- інтегративності економічного потенціалу підприємства та здатностей персоналу								
- економічності								
- взаємозв'язку продуктивних сил й виробничих відносин								
3. Принципи забезпечення екологічного напрямку сталого розвитку								
- ресурсозбереження								
- раціонального використання ресурсів								
- екологічності								
- екогармонійності								
- обережності (остороги)								
- передбачати та запобігати								
- забруднювач платить								
- екологізації виробництва								
- балансу між ресурсом та забрудненням								
- збереження природного багатства на сучасному рівні								
- консервативного землекористування								
4. Принципи забезпечення соціального напрямку сталого розвитку								
- підзвітності								
- гуманності								
- соціальної відповідальності								

* Джерело: узагальнено автором на основі [11-18]

Висновки і перспективи.

Узагальнюючи розглянуте вище можна помітити два основні підходи до визначення принципів сталого розвитку підприємства. Перший базується на розгляді підприємства з позицій системності, що дозволяє прихильникам даного підходу обґрунтовувати доцільність розгляду класичних принципів функціонування підприємства в контексті сталого розвитку. Другий –

передбачає виділення принципів, які співвідносяться із триєдиним підходом до сталості, тобто виокремлення економічної, екологічної та соціальної взаємопов'язаних сфер.

Ми не вважаємо, що зазначені підходи суперечать один одному, навпаки, їх поєднання дозволить більш повно та комплексно підійти до проблеми реалізації ідеї сталого розвитку на рівні підприємства, уникаючи дублювання та логічної суперечності між виділеними принципами.

Зважаючи на це, доцільно, на наш погляд, зупинитись на наступній комбінації принципів сталого розвитку підприємства:

1. Загальні принципи розвитку підприємства як відкритої системи – до цієї групи доцільно включити принципи: системності (розгляд підприємства як системи, що передбачає, з одного боку, наявність зв'язків між структурами елементами, їх взаємозалежність, а, з іншого, дозволяє розмежувати дію зовнішнього та внутрішнього середовища); цілісності (як основа самозбереження системи); адаптивності (як здатність змінюватись під впливом дії середовища); цілеорієнтовності (як вектор розвитку системи).

2. Принципи забезпечення економічного, екологічного та соціального напрямів сталого розвитку – до цієї групи доцільно включити принципи: економічної раціональності (основна мета підприємства є отримання прибутку у короткостроковій та довгостроковій перспективах, відповідно будь-які заходи зі сталого розвитку повинні розглядатись з позиції зазначеної мети); інноваційності (як джерело саморозвитку, екстенсивні методи на сучасному етапі не можуть відповідати основній меті діяльності підприємства у довгостроковій перспективі); остороги (обережності) (як умова збереження людської цивілізації, цей принцип повинен бути поширений і на екологічну, і на соціальну сферу і виступати своєрідним фільтром – заходи по досягненню основної мети діяльності підприємства повинні перевірятись щодо їх можливого впливу на екологію та соціум); економізації екологічного та соціального впливу (трансформування зовнішніх екологічних і соціальних факторів, що формуються під впливом діяльності підприємства, у внутрішні витрати виробництва та їх інтеграція у процес ринкового ціноутворення, що у довгостроковій перспективі сприятиме підвищенню конкурентоспроможності тих підприємств, що відповідально ставляться до своєї діяльності).

Визначення та деталізація принципів сталого розвитку підприємства виступає важливим підґрунтям для проведення подальших досліджень щодо виділення цільових орієнтирів діяльності підприємства за умов сталості, обґрунтування його функцій та зобов'язань за нових умов господарювання.

Список використаних джерел

1. Словник української мови: в 11 тт. [Електронний ресурс] / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. — К.: Наукова думка, 1970—1980. — Т. 8. — С. 693. URL: http://ukrlit.org/sloynyk/sloynyk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh
2. Украинский Советский Энциклопедический Словарь / [под ред. А. В. Кудрицкого] : в 2 т К. : Сов. Энцикл. Лит., 1988. Т. 2. 768 с.
3. Філософський енциклопедичний словник [Текст] / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди ; голов. ред. В. І. Шинкарук. - Київ : Абрис, 2002. - 742 с.
4. Завадський Й. С. Економічний словник [Текст] / Й. С. Завадський, Т. В. Осовська, О. О. Юшкевич. - К. : Кондор, 2006. 356 с.
5. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь . / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева — 2-е изд., испр. М.: ИНФРА-М, 1999. - 479 с. URL: <http://enbv.narod.ru/text/Econom/ses/index.html>
6. Новый словарь иностранных слов by EdwART. [Электронный ресурс]. 2009. — Режим доступа : http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_fwords/26945/
7. Конт-Спонвиль, Андре. Философский словарь [Текст] / Пер. с фр. Е. В. Головиной. — М.: Этерна, 2012. — 752 с.
8. Криворучко І. В. Визначення поняття принципів адміністративної процедури в науці державного управління / І. В. Криворучко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України.

Серія : Державне управління. - 2016. - № 1. - С. 20-25.

9. Пухтецька А. А. Європейські принципи адміністративного права [Текст] : монографія / А.А. Пухтецька ; за заг.ред. д-ра. юрид. наук, проф. В. Б. Авер'янова. 2-ге вид., доопрац. і допов. К. : Логос, 2014. 237 с

10. Доклад Международной комиссии по окружающей среде и развитию (МКОСР) «Наше общее будущее» . URL: www.un.org/ru/ga/pdf/brundtland.pdf

11. Васюк Н.В. Формування механізму стійкого розвитку машинобудівних підприємств / Н.В. Васюк // Інноваційна економіка. 2012. № 10. С. 125-128

12. Мірошніченко О.В. Ресурсозбереження серед принципів забезпечення стійкого розвитку підприємства / О.В. Мірошніченко, І.С. Мурашко // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. 2014. № 2 (12). –С. 58-62.

13. Шведчиков О. А. Концептуальні засади сталого розвитку промислового підприємства . URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2011_7_2/Schvedchikov.pdf

14. Демиденко Л. М. Концептуальні підходи до забезпечення стійкого розвитку підприємства / Л.М. Демиденко // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія:Економічні науки. 2013. - Випуск 2(7), Том 1. С. 92-96. URL: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/7.1/92.pdf>

15. Шандова Н. В. Принципи формування умов сталого розвитку промисловості / Н.В. Шандова // Бізнес Інформ. 2013. № 6. С. 176-181.

16. Геець В.М. Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобалізаційних викликів [Текст]: монографія. / В.М. Геець // К. : Київськ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. 389 с

17. Чернова Т. Л. Еколого-економічні принципи сталого розвитку національної економіки / Т.Л. Чернова // Економіка та держава. 2013. № 5. С. 63-66.

18. Гальчак Х. Р. Забезпечення сталого розвитку підприємства як основа формування соціальної відповідальності / Х. Р. Гальчак // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Проблеми економіки та управління : збірник наукових праць. 2016. № 847. С. 69–74.

Статтю отримано: 1.02.2017 / Рецензування 23.02.2017 / Прийнято до друку: 2.03.2017

Hrytsyna Lesya
Ph.D. (in Economics), Associate Professor,
Department of International Economic Relations,
Khmelnytskyi National University
Khmelnytskyi, Ukraine
E-mail: mev2010conf@gmail.com

PRINCIPLES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF COMPANIES: COMPARATIVE ANALYSIS

Abstract

Introduction. Transformational changes in the economy of Ukraine for years of independence require new approaches to the development of cooperation between economic participants. One of these approaches that are aimed at solving problems of social, economic and environmental spheres of functioning of society advocates the concept of sustainable development. However, despite the urgency of this issue among of the national scientists is no unity in understanding sustainability displays at the micro level and, consequently, remains understudied problem of determining the basic principles of sustainable development of enterprises.

Methods. The following general scientific and special methods are used to achieve this goal in the study, namely: the analysis and synthesis, abstract and logical, theoretical generalization and comparison, monographic and graphical methods.

Results. It was proposed to combine the two approaches to the definition of the principles of sustainable development during the study - from the perspective of system and three-pronged approach to sustainability. Accordingly, the principles of consistency; integrity; adaptively and focus on goals are proposed to include to the general principles of the enterprise development as an open system. Principles for ensuring economic, environmental and social trends of sustainable development covering the principles of economic rationality; innovativeness; warning (caution); economization of environmental and social impact.

Discussion. Identification and specification of the principles for sustainable development is an important foundation for further research on allocation of the targets enterprise activity in the conditions of sustainability, basing its functions and obligations under the new economic conditions.

Keywords: sustainable development, principles, enterprise, system approach, the concept of "threefold performance".

References

1. Bilodida, I.K. (Ed.) (1970—1980). *Slovnyk ukrai'ns'koi' movy: v 11 t.* [Dictionary of the Ukrainian language, 11 volumes]. Kiev, Ukraine: Naukova dumka. Retrieved from http://ukrlit.org/slovnyk/slovnyk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh
2. Kudritskiy, A.V. (Ed.) (1988). *Ukrainskiy Sovetskiy Entsiklopedicheskiy Slovar'* [Ukrainian Soviet Encyclopedic Dictionary]. Kiev, Ukraine: Sov. Encykl. Lyt.
3. Shynkaruk, V.I. (Ed.) (1988). *Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk* [Encyclopedic Dictionary of Philosophy]. Kiev, Ukraine: Abrys.
4. Zavads'kyj, J.S., Osov's'ka, T. V., & Jushkevych, O. O. (2006). *Ekonomichnyj slovnyk* [Dictionary of Economics]. Kiev, Ukraine: Kondor.
5. Rajzberg, B.A., Lozovskiy, L.Sh., & Starodubceva, E.B. (1999). *Sovremennyy ekonomicheskyy slovar'* [Modern Dictionary of Economics]. Moscow, Russia: INFRA-M. Retrieved from: <http://enbv.narod.ru/text/Econom/ses/index.html>
6. *Novyy slovar' inostrannykh slov – by EdshART* (2009). [Modern Dictionary of Foreign Words]. Retrieved from http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_fwords/26945/
7. Kont-Sponvil', Andre. (2012). *Filosofskiy slovar'* [Dictionary of Philosophy]. Moscow, Russia: Eterna.
8. Kryvoruchko I.V. (2016). Vyznachennja ponjattja pryncypiv administratyvnoi' procedury v nauci derzhavnogo upravlinnja [Definition of the administrative procedure's principles in the science of public administration]. *Herald of the NAPA under the President of Ukraine*, 1, 20-25.
9. Puhtec'ka, A.A. (2014). *Jevropejs'ki pryncypy administratyvnogo prava: monografija* [European principles of administrative law : monograph.]. Kiev, Ukraine: Logos.
10. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future (1987). Retrieved from: www.un.org/ru/ga/pdf/brundtland.pdf
11. Vasjuk, N.V. (2012). Formuvannja mehanizmu stijkogo rozvytku mashynobudivnykh pidpryemstv [Formation of the mechanism for sustainable development of machine building companies]. *Innovative economy*, 10, 125-128.
12. Miroshnychenko, O.V., & Murashko, I.S. (2014). Resursozberezhennja sered pryncypiv zabezpechennja stijkogo rozvytku pidpryemstva [Resource-saving among principles of providing of sustainable development of enterprise]. *Economics: time realities. Scientific journal*, 2 (12), 58-62.
13. Shvedchikov, O.A. (2011). *Konceptual'ni zasady stalogo rozvytku promyslovogo pidpryemstva* [Conceptual bases of the sustainable development of an industrial enterprise]. Retrieved from http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2011_7_2/Schvedchikov.pdf
14. Demydenko, L.M. (2013). Konceptual'ni pidhody do zabezpechennja stijkogo rozvytku pidpryemstva [Conceptual approaches to implementation of sustainable development of enterprise]. *Research papers of Poltava State Agrarian Academy. Economic sciences*, 2(7), 1, 92-96. Retrieved from <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/7.1/92.pdf>
15. Shandova, N.V. (2013). Pryncypy formuvannja umov stalogo rozvytku promyslovosti [Principles of formation the conditions for sustainable development of industry]. *Business Inform*, 6, 176-181.
16. Gejec', V.M. (2008) *Priorytety nacional'nogo ekonomichnogo rozvytku v konteksti globalizacijnykh vyklykiv: monografija* [Priorities of national economic development in the context of the challenges of globalization: monograph]. Kiev, Ukraine: Kyiv National University of Trade and Economics.
17. Chernova, T.L. (2013). Ekologo-ekonomichni pryncypy stalogo rozvytku nacional'noi' ekonomiky [Environmental-economic principles of sustainable development of national economy]. *Business and Government*, 5, 63-66.
18. Gal'chak, H.R. (2016). Zabezpechennja stalogo rozvytku pidpryemstva jak osnova formuvannja social'noi' vidpovidal'nosti [Ensuring sustainable development of an enterprise as a prerequisite for social responsibility]. *Herald of Lviv Polytechnic National University. Issues of Economics and Management: scientific research journal*, 847, 69–74.

Received: 02.1.2017 / Review 02.23.2017 / Accepted 03.2.2017

